

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa W. J.

przeciwko H. C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 18 marca 2010 r.,

zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 grudnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 7 sierpnia 2008 r. Sąd Apelacyjny – po rozpoznaniu zażalenia pozwanego – zwolnił go częściowo od kosztów sądowych przez zwolnienie od opłat sądowych ponad kwotę 500 zł.

Pozwany w apelacji wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym.

Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy w Ś. wniosek ten odrzucił oraz wezwał skarżącego o uiszczenie opłaty apelacyjnej w wysokości 500 zł. Opłata została uiszczona w terminie określonym w wezwaniu.

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację pozwanego. Sąd ten stwierdził, że odrzucony wniosek nie wywołał żadnych skutków, w związku z czym opłata apelacyjna powinna być uiszczona „w terminie 7 dni bez dodatkowego wezwania”. Wezwanie było więc zbędne, nieprawidłowe.

Pozwany w zażaleniu domagał się uchylenia tego postanowienia zarzucając, że wezwanie o opłatę apelacyjną było konieczne, a ponadto opłata została uiszczona w terminie obliczonym w przedstawiony przez Sąd Apelacyjny sposób.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą prawną odrzucenia przez Sąd Okręgowy w Ś. ponownego wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych był niewątpliwie art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm., dalej: „u.k.s.c.”). Tym samym Sąd Okręgowy miarodajnie potwierdził, że ponowny wniosek oparty był na tych samych okolicznościach, które stanowiły przesłankę częściowego nieuwzględnienia wcześniejszego wniosku. W tej sytuacji zaktualizował się obowiązek pozwanego uiszczenia opłaty apelacyjnej w wysokości 500 zł, w granicach pierwotnego częściowego zwolnienia od opłat sądowych.

Nie można jednak podzielić stanowiska Sądu Apelacyjnego, że odrzucony ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie wywołuje żadnych skutków prawnych i należy go traktować za niebyły. Otóż wywołuje on skutek procesowy w postaci czasowego wstrzymania obowiązku strony uiszczenia należnej opłaty od wniesionego pisma. Przesłanki zwolnienia od kosztów sądowych bywają ocenne, dlatego strona składająca ponowny wniosek nie może być dotknięta ryzykiem utraty terminu do uiszczenia opłaty przed rozstrzygnięciem wniosku przez sąd.

W judykaturze przeważa pogląd, że po odmownym załatwieniu wniosku profesjonalnego pełnomocnika strony o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie poniesienia opłaty należnej od środka odwoławczego, przewodniczący wzywa pełnomocnika do uiszczenia opłaty w terminie tygodniowym (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., I CZ 81/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 36 oraz z dnia 24 października 2006 r., UZP 12/06, niepubl.). Stanowisko te zaktualizowało się jeszcze bardziej po uchyleniu z dniem 1 lipca 2009 r. przepisu art. 130² § 3 k.p.c., z mocy art. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571). W obecnym stanie prawnym brak jest mianowicie przepisu, który przewidywałby negatywne dla strony konsekwencje wniesienia przez adwokata (radcę prawnego,

rzecznika patentowego) nieopłaconego środka odwoławczego lub środka zaskarżenia. Należy w związku z tym wykluczyć możliwość odrzucenia takiego środka *a limine*, bez procedury naprawczej.

Nieusunięci braków albo nieopłacenie pisma procesowego będącego środkiem odwoławczym lub środkiem zaskarżenia nie może uzasadniać zwrotu pisma, lecz jego odrzucenie. Również stosowanie art. 130² § 1 k.p.c. nie jest właściwe w omawianej sytuacji, gdyż przepis ten dotyczy zarządzenia przewodniczącego „sanowanego” przez stronę w trybie art. 130² § 2 k.p.c., a taką możliwość należy wykluczyć w odniesieniu do postanowienia sądu. Z przedstawionych przyczyn wniesienie przez profesjonalnego pełnomocnika środka odwoławczego bez wymaganej opłaty wymaga wezwania go przez przewodniczącego do jej uiszczenia na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CZ 107/09, niepubl.).

Sąd Apelacyjny w rozpoznawanej sprawie uznał, że wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych „odroczył” wprowadzie obowiązek uiszczenia opłaty apelacyjnej, ale obowiązek ten powstał po odrzuceniu wniosku, w dacie doręczenia pełnomocnikowi odpisu postanowienia odrzucającego, bez osobnego wezwania. W istocie jednak nie ma podstaw prawnych do różnicowania skutków oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów oraz skutków jego odrzucenia. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie normuje odrębnie terminów do uiszczenia opłat i mają w tej mierze odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, tu: art. 130 § 1 k.p.c. bądź art. 130² § 1 k.p.c. Jedynie art. 130² § 1 i 2 k.p.c. przewiduje liczenie 7-dniowego terminu do uiszczenia opłaty od daty doręczenia orzeczenia. Ten jednak przepis – jak poprzednio wskazano – ma zastosowanie tylko przy doręczeniu zarządzenia przewodniczącego, nie może być natomiast stosowany przy doręczeniu postanowienia sądu.

Przedstawiona wykładnia ma istotne znaczenie dla praktyki orzeczniczej, ale nie jest rozstrzygająca w rozpoznawanej sprawie. W zażaleniu trafnie bowiem pozwany zarzucił, że doręczenie wezwania o opłatę apelacyjną oraz doręczenie odpisu postanowienia z dnia 26 czerwca 2009 r. nastąpiło jednocześnie, w dniu 2 lipca 2009 r. i w konsekwencji opłata została uiszczona w terminie, w dniu 6 lipca 2009 r. Należało zatem uchylić zaskarżone postanowienie (art. 398¹⁶ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).